

DOI: 10.17242/MVvK_35.10

**A 2017. NOVEMBERI VÍZIMADÁR-FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A BALATONON
ÉS A KÖRNYEZŐ VIZESÉLŐHELYEKEN**
RESULTS OF THE NOVEMBER 2017 WATERBIRD CENSUS ON THE LAKE
BALATON AND THE SURROUNDING WETLANDS

Kovács Gyula & Bruckner Attila

MME Dél-Balaton Helyi Csoport
BirdLife Hungary South Balaton Local Group
H-8638 Balatonlelle, Irmapuszta, Hungary

1. BEVEZETÉS

Az elmúlt évekhez hasonlóan (KOVÁCS, 2008a; 2008b; 2008c; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d; 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a; 2015b) az MME Dél-Balaton Helyi Csoportjának szervezésében vízimadár-felmérést végeztünk a teljes Balatonon és a környező vizes élőhelyeken 2017 őszén.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A vízimadár-szinkronszámlálást a teljes Balaton körül 47 partszakaszon és 8 környező vizesélőhelyen a korábbiakban is alkalmazott módszerek szerint (KOVÁCS, 2008a) tartottuk 2017.11.18-án. A felméréshez az időjárási körülmények megfelelőek voltak.

A szinkronon résztvevő önkéntes felmérők: BALOGH BENCE, BRUCKNER ATTILA, FÖNYEDI ELEMÉR, HAVASI MÁTÉ, HÖLTZL ESZTER, ILLÉS GARBIELLA, KOVÁCS GYULA, NAGY ÁDÁM, PÁLINKÁS ANDOR, PREISZNER BÁLINT, PRIEGL TAMARA, SZÁSZ BENCE, SZATÓRI JÁNOS, SZELLE ERNŐ, SZINAI PÉTER és VINCZE BÉLA. Köszönjük munkájukat!

A megfigyelési adatok értékelését a fajszám, egyedszám, dominancia és konstancia értékek alapján végeztük el. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Excel 2010 és Digiterra Map v.3 programokat használtuk. Az összehasonlító elemzéseknél a sztyeppi és a sárgalábú sirályt egy fajként kezeltük.

3. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

Összesen 34 vízimadárfajt (8 rend, 9 család) figyeltünk meg. A mennyiségi viszonyok alapján a jelentősebb taxonok a récefélék, a guvatfélék (szárcsa) és a sirályok voltak (**1. táblázat**). A legtöbb egyed (1300 pld) Balatonboglárnál számoltuk, hasonló mennyiség volt Balatonalmádinál, Balatonszárszónál és az Irmapusztai-halastavakon, illetve további 39 területen figyeltünk meg 100-nál nagyobb madármennyiséget (**2. táblázat, 1. térkép**). A legtöbb vízimadárfajt Királyszentistvánon láttuk, emellett még 7 területen számoltunk tíznél több fajt (**2. térkép**). A halastavakon és berkekben a domináns fajok ($D > 5\%$) a dankasirály, a tőkés réce, a nyári lúd és a csörgő réce; míg a Balatonon a szárcsa, a tőkés réce, a kontyos réce, a barátréce, a búbos vöcsök, a kerceréce, a kárókatona és a dankasirály voltak.

1. táblázat: A Balatonon és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízmadárfajok egyedszáma (N), dominanciája (D) és konstanciája (C) (2017. November 18.)

Table 1: Numbers (N), dominance (D) and constancy (C) values of waterbird species observed on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2017)

Fajok Species	Halastavak, berkek Fishponds, marshes			Balaton Lake Balaton			Összesen Total		
	N	D	C	N	D	C	N	D	C
Anseriformes / Anatidae	1 410	35,9%		8 272	54,1%		9 682	50,4%	
<i>Cygnus olor</i>	30	0,8%	37,5%	263	1,7%	78,7%	293	1,5%	72,7%
<i>Anser albifrons</i>	150	3,8%	12,5%	440	2,9%	2,1%	590	3,1%	3,6%
<i>Anser anser</i>	311	7,9%	37,5%	550	3,6%	4,3%	861	4,5%	9,1%
<i>Mareca strepera</i>	—	—	—	5	0,0%	4,3%	5	0,0%	3,6%
<i>Anas crecca</i>	280	7,1%	37,5%	—	—	—	280	1,5%	5,5%
<i>Anas platyrhynchos</i>	566	14,4%	50,0%	2 952	19,3%	91,5%	3 518	18,3%	85,5%
<i>Spatula clypeata</i>	70	1,8%	12,5%	20	0,1%	4,3%	90	0,5%	5,5%
<i>Netta rufina</i>	—	—	—	5	0,0%	4,3%	5	0,0%	3,6%
<i>Aythya ferina</i>	—	—	—	1 304	8,5%	42,6%	1 304	6,8%	36,4%
<i>Aythya fuligula</i>	1	0,0%	12,5%	1 751	11,5%	42,6%	1 752	9,1%	38,2%
<i>Aythya marila</i>	—	—	—	2	0,0%	4,3%	2	0,0%	3,6%
<i>Bucephala clangula</i>	1	0,0%	12,5%	973	6,4%	57,4%	974	5,1%	50,9%
<i>Mergellus albellus</i>	—	—	—	3	0,0%	4,3%	3	0,0%	3,6%
<i>Mergus merganser</i>	1	0,0%	12,5%	4	0,0%	4,3%	5	0,0%	5,5%
Gaviiformes / Gaviidae	—	—		17	0,1%		17	0,1%	
<i>Gavia stellata</i>	—	—	—	3	0,0%	4,3%	3	0,0%	3,6%
<i>Gavia arctica</i>	—	—	—	14	0,1%	10,6%	14	0,1%	9,1%
Podicipediformes / Podicipedidae	14	0,4%		1 188	7,8%		1 202	6,3%	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2	0,1%	12,5%	—	—	—	2	0,0%	1,8%
<i>Podiceps cristatus</i>	9	0,2%	25,0%	1 108	7,2%	93,6%	1 117	5,8%	83,6%
<i>Podiceps grisegena</i>	—	—	—	1	0,0%	2,1%	1	0,0%	1,8%
<i>Podiceps auritus</i>	—	—	—	2	0,0%	2,1%	2	0,0%	1,8%
<i>Podiceps nigricollis</i>	3	0,1%	12,5%	77	0,5%	38,3%	80	0,4%	34,5%
Pelecaniformes / Phalacrocoracidae	159	4,1%		936	6,1%		1 095	5,7%	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	84	2,1%	50,0%	846	5,5%	36,2%	930	4,8%	38,2%
<i>Microcarbo pygmeus</i>	75	1,9%	50,0%	90	0,6%	40,4%	165	0,9%	41,8%
Ciconiiformes / Ardeidae	145	3,7%		8	0,1%		153	0,8%	
<i>Ardea alba</i>	50	1,3%	75,0%	3	0,0%	6,4%	53	0,3%	16,4%
<i>Ardea cinerea</i>	95	2,4%	75,0%	5	0,0%	10,6%	100	0,5%	20,0%
Gruiformes / Rallidae	126	3,2%		3 971	26,0%		4 097	21,3%	
<i>Rallus aquaticus</i>	—	—	—	1	0,0%	2,1%	1	0,0%	1,8%
<i>Fulica atra</i>	126	3,2%	37,5%	3 970	26,0%	63,8%	4 096	21,3%	60,0%
Charadriiformes / Charadriidae	96	2,4%		—	—		96	0,5%	
<i>Vanellus vanellus</i>	96	2,4%	12,5%	—	—	—	96	0,5%	1,8%
Charadriiformes / Laridae	1 973	50,3%		892	5,8%		2 865	14,9%	
<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	—	—	—	1	0,0%	2,1%	1	0,0%	1,8%
<i>Croicocephalus ridibundus</i>	1 776	45,2%	62,5%	834	5,5%	68,1%	2 610	13,6%	67,3%
<i>Larus canus</i>	7	0,2%	25,0%	14	0,1%	14,9%	21	0,1%	16,4%
<i>Larus michahellis/cachinnans</i>	190	4,8%	87,5%	42	0,3%	21,3%	232	1,2%	30,9%
<i>Rissa tridactyla</i>	—	—	—	1	0,0%	2,1%	1	0,0%	1,8%
Coraciiformes / Alcedinidae	2	0,1%		1	0,0%		3	0,0%	
<i>Alcedo atthis</i>	2	0,1%	25,0%	1	0,0%	2,1%	3	0,0%	5,5%

2. táblázat: A Balaton és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízimadár egyed- és fajszámok (2017. November 18.) *A Fonyódi-halastavakon nem volt teljes felmérés.

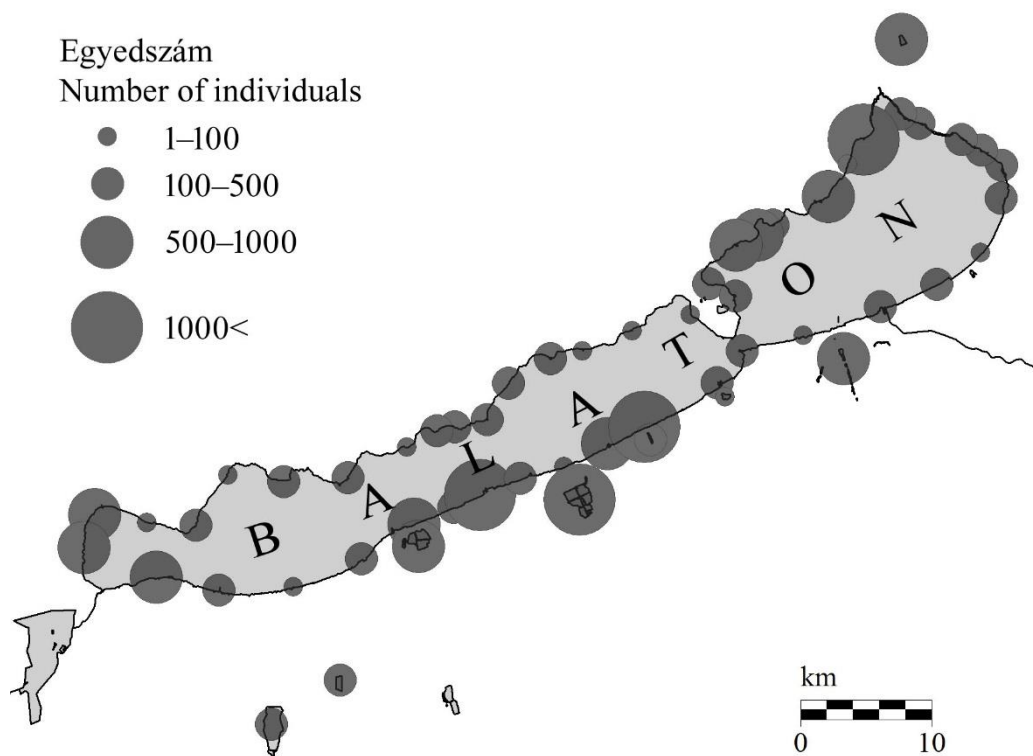
Table 2: Number of waterbirds and species richness on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2017) *Fonyódi-halastavak (Fishponds at Fonyód) were not complete surveyed.

Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of individuals	Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of individuals
Balatonberény	12	549	Balatonfüred, móló	8	715
Balatonmáriafürdő	10	224	Tihany, Gödrös	9	151
Balatonfenyves	9	49	Tihany, hajóállomás	10	214
Bélatelep	8	160	Sajkod	7	87
Fonyód	10	963	Balatonudvari, Fövenyes	10	32
Fonyódliget	7	137	Balatonakali	6	39
Balatonboglár	12	1300	Zánka	7	135
Balatonlelle	5	150	Balatonszepezd	7	352
Balatonlelle-felső	4	98	Révílőp, móló	7	412
Balatonszemes	12	823	Révílőp, Császtai-strand	6	110
Balatonszárszó	10	1150	Pálköve	8	110
Balatonföldvár	8	299	Ábrahámhegy	5	13
Szántód	9	465	Badacsony	7	176
Zamárdi	3	25	Szigliget	12	256
Siófok	5	103	Balatonederics	4	14
Siófok	3	237	Balatongyörök	10	174
Sóstó	1	4	Vonyarcvashegy	10	82
Balatonaliga	3	102	Keszthely	13	949
Balatonakarattya, Lidó strand	6	149	Fenekpuszta	8	617
Balatonakarattya, Bezerédi strand	5	167	Marcali-víztározó	7	152
Balatonkenese, strand	7	103	Nagyberek, Fehérvíz	6	155
B.kenese-B.füzfő között	10	350	Fonyódi-halastavak*	6	915
Balatonfüzfő, Tobruk	8	139	Irmapusztai-halastavak	12	1153
Balatonalmádi	11	1186	Balatonszárszói-berek	5	148
Káptalanfüred	7	53	Balatonföldvári-halastó	3	26
Alsóörs	6	768	Töreki tavak	9	552
Csopak	7	394	Királyszentistván	14	824
Balatonfüred, MVM kikötő	8	500			
Halastavak, berkek / Fishponds, marshes				22	3 925
Balaton / Lake Balaton				31	15 285
Összesen / Total				34	19 210

Összességében legnagyobb számban a szárcsát (~4000 pld) figyeltük meg. Kiemelkedő lokális adatok: Balatonboglár 273 pld búbos vöcsök, Alsóörs 700 pld kárókatona, Balatonalmádi 950 pld szárcsa, Fonyódi-halastavak 700 pld dankasirály.

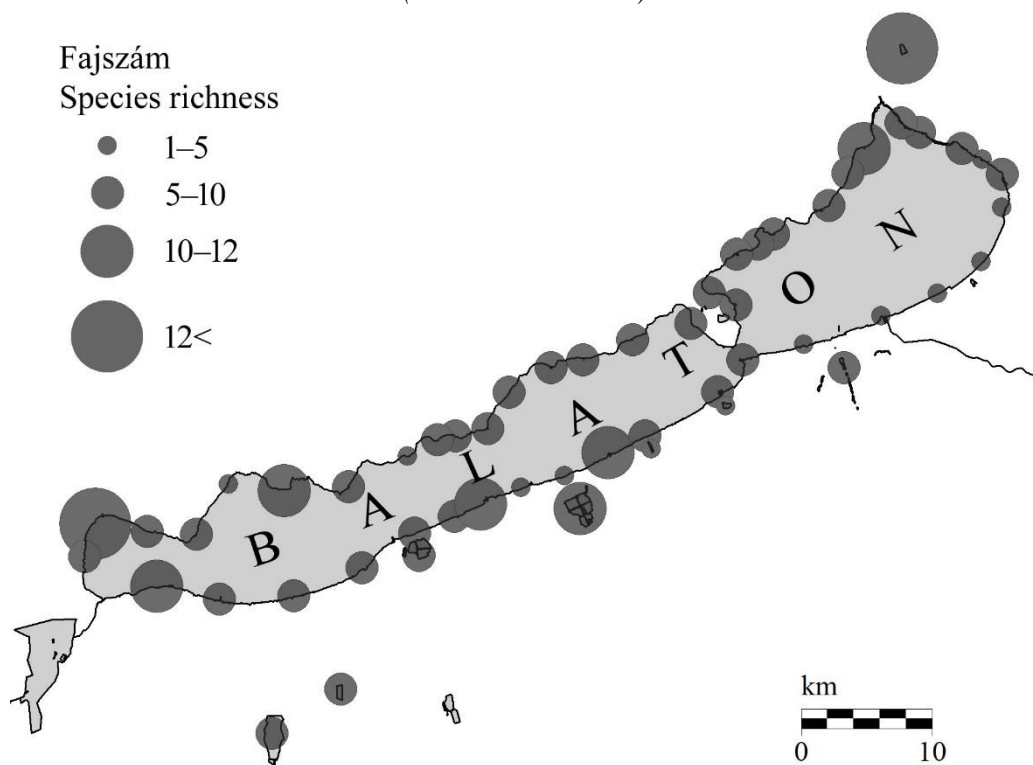
Az összes megfigyelési terület több mint felén előforduló gyakori fajok (C>50%) a tőkés réce, a búbos vöcsök, a bütykös hattyú, a dankasirály, a szárcsa és a kerceréce voltak.

Faunisztikailag érdekes adatok: hegyi réce 1-1 pld (Balatonberény, Fenékpuzsata), északi búvár 2-1 pld (Balatonkenese Füzfői-öböl, Sajkod), sarki búvár 3-4-2-4-1 pld (Szántód, Fövenyes, Balatonakali, Balatonszepezd, Révílőp Császtai-strand), vörösnakú vöcsök 1 pld (Balatonfenyves), füles vöcsök 2 pld (Balatonfüred móló), feketenyakú vöcsök összesen 80 pld (19 helyen 1-18 pld), bíbic 96 pld (Marcali-víztározó), szarcsensirály 1 pld (Keszthely) és csüllő 1 pld (Balatonberény).

1. térkép: A megfigyelt vízimadár egyedek száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2017. November 18.)

Map 1: Number of individuals counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2017)

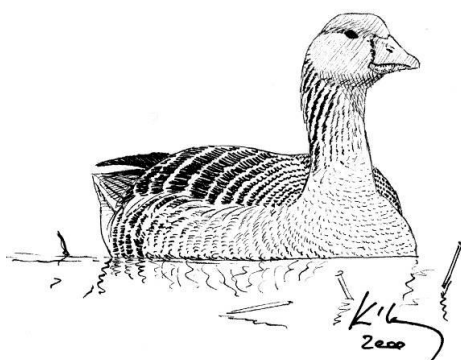

2. térkép: A megfigyelt vízimadár-fajok száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2017. November 18.)

Map 2: Species richness counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (18 November 2017)

IRODALOMJEGYZÉK – REFERENCES

- KOVÁCS GY. (2008a): A 2005. november 12-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 247–254.
- KOVÁCS GY. (2008b): A 2006. december 16-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 255–260.
- KOVÁCS GY. (2008c): A 2007. november 10-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 261–266.
- KOVÁCS GY. (2013a): A 2008. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 143–152.
- KOVÁCS GY. (2013b): A 2009. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 153–159.
- KOVÁCS GY. (2013c): A 2010. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 161–167.
- KOVÁCS GY. (2013d): A 2011. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 169–176.
- KOVÁCS GY. (2015): A 2013. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 211–218.
http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.07
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015a): A 2012. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 203–210. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.06
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015b): A 2014. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 219–226. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.08

RESULTS OF THE NOVEMBER 2017 WATERBIRD CENSUS ON THE LAKE BALATON AND THE SURROUNDING WETLANDS

Gyula KOVÁCS & Attila BRUCKNER

Summary

Waterbird census was carried out on 55 survey plots (**Table 2**) around Lake Balaton and its surrounding wetlands on 18th November 2017, like in previous years (KOVÁCS, 2008a; 2008b; 2008c; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d; 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a; 2015b) by BirdLife Hungary South-Balaton Local Group.

A total of 34 waterbird species from 8 orders and 9 families were observed. The highest number (1300 ind.) was counted at Balatonboglár, and the highest species richness was found at Királyszentistván. We counted more than 100 individuals in further 42 plots (**Map 1**) while species richness was exceeded 10 in 7 survey plots (**Map 2**). On the fishponds and marshes, the dominant ($D > 5\%$) species were the Black-headed Gull, the Mallard, the Greylag Goose and the Eurasian Teal; on Lake Balaton the Eurasian Coot, the Mallard, the Tufted Duck, the Common Pochard, the Great Crested Grebe, the Common Goldeneye, the Great Cormorant and the Black-headed Gull (**Table 1**).

Interesting faunistic result was the occurrence of the Greater Scaup (1-1 ind. at Balatonberény and Fenékpuszta), the Red-throated Loon (2-1 ind. at Balatonkenese Fűzfő bay and Sajkod), the Black-throated Loon (3-4-2-4-1 ind. at Szántód, Fövenyes, Balatonakali, Balatonszepezd and Révfülöp Császtai beach), the Red-necked Grebe (1 ind. at Balatonfenyves), the Horned Grebe (2 ind. at Balatonfüred mole), the Black-necked Grebe (a total of 80 ind at 19 plots, 1-18 ind./plot), the Northern Lapwing (96 ind. Marcali Reservoir), the Mediterranean Gull (1 ind. at Keszthely) and Black-legged Kittiwake (1 ind. at Balatonberény).